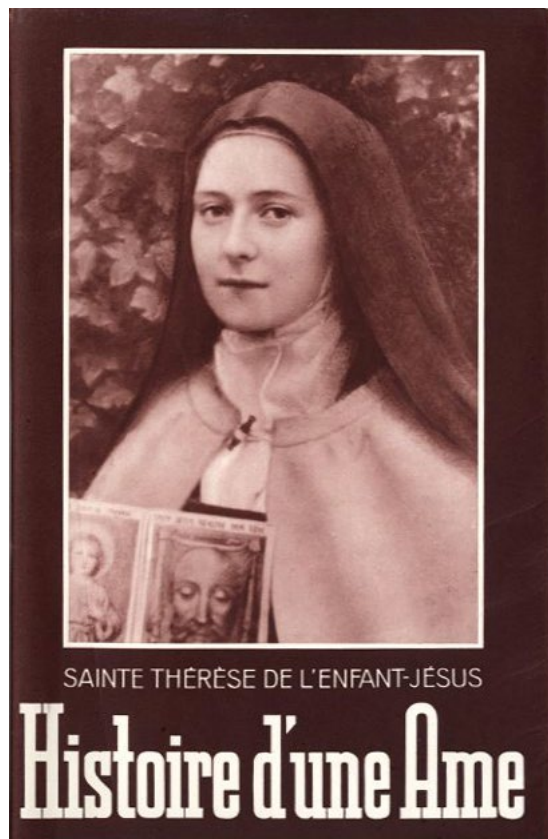
Pierwsze wydanie *Dziejów duszy*, 1898 rokOstatnie wydanie *Dziejów duszy*, 1955 rok

W latach 1898-1955 ukazało się 46 wydań *Dziejów duszy*. Ostatnie wydanie ukazało się w 1955 na rok przed publikacją fototypicznej wersji trzech rękopisów Teresy, które stanowiły podstawowy materiał *Dziejów duszy* i na dwa lata przed ukazaniem się drukowanej wersji *Rękopisów autobiograficznych* (1957), które zastąpiły *Dzieje duszy*.

niezwykłe dzieje *Dziejów duszy*

Historia *Dziejów duszy* św. Teresy od Dzieciątka Jezus (pierwsze wydanie 1898) od samego początku była źródłem wielu trudnych pytań natury edytorskiej. Od ponad 100 lat wywołuje dyskusje, nieraz ostre polemiki, które nie zostały rozstrzygnięte aż po dziś dzień.

Trudne zadanie publikacji oryginalnych zapisów Teresy, a więc prawdziwego tekstu zeszytu, który Teresa napisała w 1895 (*Rękopis A*), kilku listów z września 1896 (*Rękopis B*) i niedokończonego z powodu choroby zeszytu z lata 1897 roku (*Rękopis C*) przypadło w udziale o. Franciszkowi od Świętej Marii, karmelicie Prowincji paryskiej (1919-1961).

Od 1898....

Po śmierci siostry Teresy od Dzieciątka Jezus zmarłej na gruźlicę w dniu 30 września 1897 roku Matka Maria od

Św. Ludwika Gonzagi, w tym czasie przełożona Karmelu w Lisieux, Matka Agnieszka od Jezusa i siostra Genowefa (Paulina i Celina, rodzone siostry Teresy) porozumiały się w sprawie publikacji nekrologu. Z powyżej opisanych tekstów zmarłej stworzyły spójną całość.

W miejsce trzech adresatów powyższych tekstów (*Rękopis A* był adresowany do Matki Agnieszki, *B* do siostry Marii od Najświętszego Serca i *C* do Matki Marii od św. Ludwika Gonzagi) na głównym miejscu postawiły Matkę Marię Gonzagę, podzieliły tekst na rozdziały, poprawiły błędy ortograficzne, dodały niewielkie fragmenty dla większej przejrzystości, kilka fragmentów opuściły, poprawiły styl i dodały tytuł całości.

Żadna z nich z pewnością nie spodziewała się, że stworzona w ten sposób książka wydana na koszt wuja

Teresy Izydora Guérin w liczbie 2000 egzemplarzy stanie się światowym *bestsellerem* i zostanie przetłumaczona na 60 języków świata. *Dzieje duszy* będą cieszyć się niesłabnącą sławą aż do 1955 roku.

Bardzo wcześnie, już w latach 1925-30, tuż po kanonizacji Teresy, która miała miejsce 17 maja 1925 roku, zaczęły się pojawiać tu i ówdzie nieśmiało głosy domagające się możliwości poznania oryginalnych tekstów. Oczywiście Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych pracowała w oparciu o teksty autentyczne. Trzeba było jednak poczekać do zakończenia II wojny światowej, aby sprawa publikacji dla szerokiej rzeszy czytelników mogła zostać podjęta ponownie.

Był to dość skomplikowany i złożony proces. Aby go pokrótce streścić, trzeba powiedzieć, że prace o. André Combes'a (już od 1946),

usilne prośby o. Marii Eugeniusza i innych karmelitów, nieustannie ponawiane prośby przyjaciół Teresy, przekonały w końcu karmelitanki z Lisieux do wydania autentycznych tekstów. Papież Pius XII przyłączył się również do tej prośby, jednak zważywszy na podeszły wiek Matki Agnieszki, odsunął datę publikacji i poprosił, aby uczyniono to dopiero po jej śmierci. Nastąpiła on 28 lipca 1951 roku. Droga do publikacji została otwarta, tym bardziej że Celina – rodzona siostra Teresy zgadzała się całkowicie z realizacją tego projektu.

To trudne zadanie zostało powierzone w pierw o. Gabrielowi od św. Magdaleny, karmelicie z Rzymu. Niestety krótko po rozpoczęciu pracy zmarł 15 marca 1953 roku. O. Filip od Trójcy Świętej, którego poproszono o kontynuowanie prac odmówił, tłumacząc się nadmiarem obowiązków. Wtedy o. Maria Eugeniusz od Dzieciątka Jezus zasugerował karmelitom osobę o. Franciszka od Świętej Marii. Matka Franciszka Teresa, ówczesna przełożona karmelu w Lisieux, napisała do niego list. Ze wzruszeniem przyjął przedstawioną mu propozycję. 9 czerwca 1953 roku list z Rzymu oficjalnie potwierdził powierzone mu zadanie.

W ten sposób stanął on na czele ekipy, której celem było opublikowanie autentycznych tekstów Teresy. Świadectwo pochodzące z Karmelu w Lisieux świadczy o tym, z jakim zapalem podjął się powierzonego mu zadania.

Na wiosnę 1953 roku, kiedy o. Franciszek wziął na siebie ciężar wydania *Rękopisów*, siostra Genowefa przyniosła do rozmównicy sekretne teksty. Rozpatrywano problem ze wszystkich stron. Przez krótką rozmównicę o. Franciszek nie spuszczał oczu z zeszytów. Kiedy w końcu mu je podano, wziął je ostrożnie do ręki, pochylił głowę i nabożnie je ucałował.

Prace trwały trzy lata (czerwiec 1953 – maj 1956), mimo iż przełożona, pisząc do niego, zapewniała, że zajmie mu najwyżej tydzień!

Stworzyć ekipę

Pierwszym krokiem o. Franciszka było stworzenie ekipy. Oczywiście jej centrum stanowił karmel w Lisieux: przełożona Matka Franciszka Teresa od Dzieciątka Jezus i od Najświętszego Oblicza (1902-1979) i siostra Maria Emmanuela od św. Józefa (1886-

1961), której kompetencje i ogrom pracy miały decydujący wpływ na prowadzone prace. Siostra Genowefa (Celina Martin) będzie śledzić pracę. Siostra Dominika i siostra Genowefa, dominikanki kontemplacyjne z klasztoru w Chatenay-Malabry oraz siostra Anna od Jezusa z karmelu w Boulogne-sur-Seine będą odgrywały rolę konsultantek. O. Maria Eugeniusz deleguje do współpracy dwie osoby należące do Instytutu Notre Dame de Vie: Annę Lagarrigue i Monikę Duriez. Siostra pisarza Juliana Greena, Anna, będzie prowadziła szczegółowe badania rękopisów. Ponadto w badaniach będą braли udział trzej renomowani eksperci z dziedziny grafologii, aby pomóc odszyfrować oryginalny tekst, który był poddany licznym modyfikacjom i w wielu miejscach był wydrapany, a dodatkowo zarówno szkolne zeszyty, które zapisywała Teresa, jak i jej korespondencja okazały się nad wyraz delikatne.

O. Franciszek podjął bardzo konkretne kroki, ponieważ chciał raz na zawsze rozwiązać wrażliwy problem autentyczności tekstów i dostarczyć wszystkim materiał, który mógłby się oprzeć jakimkolwiek zarzutom.

Rozwiązaniem – bardzo w tamtych czasach kosztownym – było wydanie światłodrukowe (fototypiczne), oddające do rąk czytelników teksty, które odwzorowywały możliwie dokładnie oryginalne rękopisy. Zwrócił się więc do zawodowego fotografa o zrobienia zdjęć rękopisów, kartka po kartce. Okładki zeszytów zostały również odtworzone z niezwykłą precyzją do tego stopnia, że po trzech latach pracy w lipcu 1956 karmelitanki sądziły, że mają przed oczami prawdziwe rękopisy. Temu niezwykłemu dziełu towarzyszyły ponadto takie dodatki jak: obszerny wstęp, przypisy, teksty uzupełniające, itd. Całość *Rękopisów autobiograficznych* wydanych w 1956 roku (dzisiaj już wyczerpana) zawierała trzy tomy (*Wstęp, Przypisy i tabele, Cytaty*) i liczyła 552 strony.

Wrz z karmelitankami o. Franciszek musiał zmierzyć się z ogromną masą dokumentów archiwalnych. Miał na szczęście należyłą inteligencję i przenikliwość, aby ją uporządkować i doprowadzić do stanu, który generalnie obowiązuje aż do dziś. Aby zdać sobie sprawę z ogromu pracy, można zajrzeć do Tomu I, gdzie zostały sklasyfikowane wszystkie teksty Teresy: rękopisy, listy, bilety, poezje,

rekreacje, modlitwy, teksty mniejsze, w tym zeszyty szkolne. Następnie sporządził wykaz wszystkich słów św. Teresy znanych poprzez świadectwo osób trzecich (*Novissima verba, zielone zeszyty, żółty zeszyt, Rady i Wspomnienia*).

Wynik trzech lat intensywnej pracy jest imponujący. Znajomość św. Teresy w lecie 1956 roku uczyniła wielki krok naprzód. W momencie ukazania się publikacji jej przyjęcie było jednomyślnie pozytywne. Ci, którzy domagali się naukowego wydania dzieł Teresy, byli usatysfakcjonowani ponad swoje oczekiwania. Relacje prasy były entuzjastyczne.

W sierpniu 1957 roku ukazuje się nakładem *Office Central de Lisieux* typograficzne wydanie autentycznych *Rękopisów autobiograficznych* Teresy. Sześćdziesiąt lat później jesteśmy ciągle pod wrażeniem jakości wykonanej pracy: jasność stylu, finezja analizy, pewność oceń, doskonałość druku.

Kiedy 10 lat później, już po śmierci o. Franciszka, powołana została nowa ekipa, aby dokończyć rozpoczęte dzieło, wystarczyło jedynie pogłębić, udoskonalić i uzupełnić podstawowe kierunki wytyczone przez o. Franciszka. W latach 1973-1987 wydano w ośmiu tomach wszystkie teksty Teresy (*Edition du Centenaire*, Wydanie Jubileuszowe) ukoronowane nagrodą Akademii Francuskiej (nagroda kardynała Grente, 1989). W 1992 roku ukazały się wszystkie teksty Teresy zebrane w jednym tomie (tzw. *Nouvelle Edition du Centenaire*, Nowe Wydanie Jubileuszowe). ■

Krzysztof KLICHE

O. Franciszek od św. Marii OCD